

2025-11-12

SYNPUNKTER

Nacka kommun Dnr: MSN-2025-00209 respektive KFKS-2025-00939

Energimyndigheten Dnr: 2025–208502

Synpunkter till kommunstyrelsen på remiss ”Förslag till riksintresseanspråk för drivmedelsdepåer och energihamnar för energidistribution av drivmedel och bränslen” från Energimyndigheten

Inledning

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden, MSN, lämnar synpunkter inför kommunstyrelsens yttrande som föreslås starkt kritisera Energimyndighetens förslag i remissen om riksintresseanspråk för drivmedelsdepåer och energihamnar för energidistribution av drivmedel och bränslen vid Bergs gård.

Det ska inledningsvis framhållas att det är av yttersta vikt att Energimyndigheten sätter sig in i alla de förhållanden som råder kring platsen vid Bergs gård inklusive grundläggande fakta från tidigare genomförda processer och utredningar samt bindande avtal som gäller.

I slutet av 2018 tecknade Nacka kommun ett avtal med ägaren om att hela anläggningen vid Bergs Oljehamn ska avvecklas. Depå- och hamnverksamheten kommer att upphöra och avvecklingen är påbörjad. Nacka kommun har i ett annat avtal om tunnelbana med staten åtagit sig att bygga 13 500 bostäder. Området vid Bergs gård står för omkring hälften av dessa. Det framstår därför som orimligt att staten skulle ange området som riksintresse och därmed göra det omöjligt för Nacka kommun att uppfylla sitt åtagande enligt avtalet. Bostäder vid Bergs gård var en grundläggande förutsättning för avtalet, tydligt känd för parterna.

Jarlaberg och Nacka strand som angränsar till Bergs Oljehamn har idag cirka 5 100 invånare. Utöver bostäder finns omkring 3 650 arbetsplatser, 6 förskolor, 4 grundskolor och 6 gymnasieskolor. Sammanlagt vistas närmare 4 000 barn i skol- och förskoleverksamhet i området. Om oljedepån skulle riksintessförklaras och därmed bli

kvar, skulle det innebära betydande risker inte bara för framtida boende utan också för nuvarande invånare och verksamheter.

MSN menar därför att det är oförståeligt att myndigheterna fortsatt föreslår att oljehamnen ska vara kvar med tanke på de katastrofala följder ett anfall från luften eller vattnet kan medföra vid eventuell terrorhandling eller krig. Placeringen av en så strategiskt viktig anläggning i en stad av Nackas storlek ökar också faran för att större angrepp från luften träffar även Sicklaön och Boo.

Behovet av Bergs gård för Nackas och regionens stadsutveckling

Bergs gårds belägenhet i Nacka stad kan inte betraktas isolerat utan är en viktig pusselbit i den pågående och framtida stadsutvecklingen i regionen. Området är centralt för kommunens och regionens bostadsförsörjning och ett potentiellt etableringsområde för arbetsplatser som väl låter sig integreras med bostäder. Bergs gård är således av strategisk betydelse från allmän synpunkt.

En kraftigt ökad bostadsbebyggelse i anslutning till den nya tunnelbanesträckningen är också ett av huvudsyftena med Stockholmsöverenskommelsen gällande utbyggnationen av tunnelbanan. En helt avgörande grundförutsättning, tydligt känd för parterna, för Nacka kommuns åtaganden enligt denna överenskommelse är att marken vid Bergs gård ska bebyggas. Omvandlingen av oljedepån i Bergs gård till en levande stadsdel med cirka 2 000 bostäder var en del av underlaget i Stockholmsförhandlingen och är inräknat som en del av tunnelbanans influensområde. Nuvarande planering avser bebyggelse av 4 500 bostäder i Bergs gård och kringliggande områden. Stadsomvandlingen handlar inte bara om att skapa bostäder utan också om en boendemiljö som ingår i en ändamålsenlig struktur och utifrån social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för Nackabor och boende i regionen.

Planeringsförutsättningar och avtal kopplat till verksamheten

MSN vill tydligt poängtera att kommunens intention att bygga bostäder i Bergs gård har varit känt sedan länge och framgår av översiktsplanerna från 2002, 2012 och i den reviderade planen från 2018 samt nu i framtagande av den nya översiktsplanen som förväntas antas i kommunfullmäktige i december 2025.

Den 13 april 2015 konstaterade kommunstyrelsen i Nacka (§ 116) att "... konsekvenserna av en avveckling av oljehamnen i Bergs Gård enligt översiktsplanen är utredda och att möjlig alternativ lokalisering av oljeverksamheten finns. Länsstyrelsen i Stockholms län har i oktober 2015 yttrat sig över översiktsplanens aktualitet utifrån statliga och mellankommunala intressen och har då uttalat följande avseende Bergs gård "... Under förutsättning att uppsägningen av verksamhetsutövaren fullföljs stödjer Länsstyrelsen kommunens intention att fortsatt utreda möjligheten till bostadsbebyggelse på området och därmed integrera området som en del av västra Sicklaöns stadsbebyggelse."

Som ett led i den långsiktiga planeringen av området beslutade kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott om start-pm för Bergs gård 2015 och ett förslag till detaljplaneprogram togs fram och sändes på samråd 2017 - 2018. Programarbetet pausades efter förlikningen eftersom kommunen får tillträde till marken först 2037. Programarbetet har nu återupptagits och kommunen avser att anta programmet i december 2025. Avsikten är vidare att påbörja flera detaljplaner under 2026 för att kunna påbörja byggnation i området 2037 då Circle K sanerat och frånträtt marken.

I dagsläget pågår två detaljplaner i närheten av Bergs oljedepå. Detaljplan för västra Nacka strand, detaljplan 5 berget, omfattar flerbostadshus om cirka 100 bostäder. Samrådet pågick under november 2023-janari 2024. Detaljplan för östra Nacka strand, detaljplan 6, omfattar tre flerbostadshus om cirka 100 bostäder samt förskola för 120 barn som ersätter en befintlig skola.

MSN vill också lyfta att statens hantering av Bergs gård som eventuellt riksintresse också ger sig uttryck genom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, och Länsstyrelsens granskningsyttrande i samband med framtagande av ny översiktsplan för Nacka kommun. MSB och Länsstyrelsen har i yttrandet angivit att Bergs gård och anslutande områden potentiellt kan vara föremål för riksintresse och därför motsatt sig mångfunktionell bebyggelse. Det ska påtalas att detta avser områden med långt gångna planer för bebyggelse samt redan befintlig bostads- och verksamhetsbebyggelse. Det är anmärkningsvärt att staten inte beaktar den långsiktiga planeringen av området sedan 2002 och de redan överenskomna avtalen inom såväl Stockholmsförhandlingen som förlikning och avtal med Circle K.

Upphörande av Bergs oljehamn och depåanläggning

MSN vill också lyfta att det är viktigt att påtala de grundläggande förutsättningar som råder enligt ingångna avtal avseende petroleumverksamheten på Bergs gård. Nacka kommun äger marken där oljehamnen och depån ligger och upplät genom ett tomrättsavtal marken till verksamhetsutövaren Circle K. I slutet av 2018 kom parterna överens om villkoren för anläggningen enligt ett förliknings- och arrendavtal. Avtalet slår fast att hela anläggningen inklusive hamnen enbart ska vara inriktad på avveckling från och med den 1 januari 2034. Nacka kommun kommer sedan, enligt avtalet, tillträda området från och med 1 januari 2037. Depå- och hamnverksamheten kommer således att upphöra, det är reglerat och avveckling har påbörjats. Det föreligger därmed inga skäl att ange detta som riksintresse då det ska avvecklas.

Ytterligare konsekvenser av förslag till riksintresse

Områdena Jarlaberg och Nacka strand utgör i gällande översiktsplan ”tät stadsbebyggelse” och är sedan länge bebyggda. I området finns också arbetsplatser, skolor och förskolor. MSN vill också uppmärksamma att frågan om bostäders lämplighet i närheten av Bergs oljehamn har prövats tidigare. I ett regeringsbeslut från 1983 godkändes Stadsplan 328 för bebyggelse i anslutning till oljehamnen, trots invändningar

från Stora Enso AB och Sprängämnesinspektionen. Regeringen bedömde att områdets kvaliteter och goda kommunikationer vägde tyngre än riskerna som belystes. Om statliga myndigheter idag gör en annan bedömning, att det skulle vara olämpligt att ha bebyggelse i närheten av oljedepån så stärker det ytterligare argumenten för oljedepån ska avvecklas.

Vidare vill MSN lyfta fram att det är lika viktigt att staten genom Energimyndigheten också tar ansvar för risker och säkerhet med stora mängder explosiva ämnen på beskriven plats där det redan finns befintliga bostäder och service. Utredningar för risk för olycka är inte tillräckligt utan behöver innefatta risker med attacker från luften och vattnet mot denna typ av anläggningar. MSN efterfrågar utökade bedömningar och scenarier och att de ställs i relation till rimlighet att ha verksamheten kvar.

Jarlaberg och Nacka strand, som angränsar till Bergs oljehamn, har idag 5 100 boende. Förutom befintliga boenden finns även 3 650 arbetsplatser, 6 förskolor, 4 grundskolor och 6 gymnasieskolor. Totalt är det nästan 4 000 barn inom skolverksamhet i området.

Om oljedepån riksintresseförklaras och blir kvar innebär det betydande risker för de befintliga boende samt de verksamheter som finns i områdena, vilket bedöms oacceptabelt ur ett säkerhetsperspektiv. MSN menar att det är oförståeligt hur myndigheterna fortsatt föreslår att denna verksamhet ska vara kvar med tanke på de katastrofala följderna det kan få vid ett anfall från luften eller vattnet. MSN anser att det är orimligt att sätta stopp för den hållbara utveckling som kommunen arbetar för att få till.

Det finns också naturområden och angränsande naturreservat samt riksintressen som står i konflikt med det nu föreslagna riksintresset; Nackas norra kust/Stockholms inlopp, farleden och väg 222 som kan påverkas.

Vad gäller miljö- och klimatperspektivet vill MSN föra fram att det för Bergs gård finns befintlig och planerad bostadsbebyggelse i direkt konflikt med drivmedelsdepå och energihamn där såväl buller, risk som föroreningsfrågor bidrar till negativa konsekvenser för klimat och miljö.

Ett riksintresseanspråk för drivmedelsdepå vid Bergs gård bedöms motverka kommunens och regionens klimat- och miljömål. En avveckling av oljeverksamheten och omvandling till tät, kollektivtrafikhärlig stadsbebyggelse skulle däremot ge betydande positiva effekter för klimatet och miljön.

Tidigare utredningar samt regional och statlig samordning

Riksintresse vid Bergs gård har även tidigare varit aktuell genom att Trafikverket aktualiserade frågan (TRV 2020/131663). Nacka kommun ställde sig även kritisk till det förslaget och framförde liknande invändningar som nu. Därefter har kommunen inte hört något mer i den frågan.

Kommunen yttrade sig också i samband med samrådsförslaget för den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen; RUFS 2050 (Dnr 2016/297-1). Vid den tidpunkten så hade regionen en formulering som inte gick i linje med den överenskomna utveckling av Västra Sicklaön där Bergs gård ingår som ett led i utvecklingen av regionen. Kommunen motsatte sig formulering kring att... lämpliga alternativ bör säkerställas innan befintliga anläggningar läggs ner för att motverka sårbarhet i bränsleförsörjningen (kap 7)... Motsvarande yttrande har kommunen inte behövt göra i samband med granskningen av RUFS 2060 (Dnr KFKS 2025-00671).

MSN vill också uppmärksamma om att Länsstyrelsen fick i uppdrag i februari 2018 att utreda Stockholmsområdets drivmedelsförsörjning på kort och lång sikt, vilket slutredovisades den 13 december 2019. I samband med det arbetet så var det även då väl känt att området vid Bergs gård är del i Stockholmsförhandlingen och utgör ett viktigt bidrag för regionens bostadstillskott och för en väl fungerande regionen. I rapporten framgår det också att Nacka kommun arbetar i den redan överenskomna inriktningen för området. I underlag till rapporten (Stockholmsregionens framtida oljeförsörjning, fördjupad rapport Stockholmsregionen framtida oljeförsörjning 2013-05-08) framgår också att även om Loudden och Bergs gård läggs ned så finns det alternativa depåer för att klara oljeförsörjningen i regionen.

MSN vill vidare poängtera att statliga myndigheter måste ha en dialog och samverka så att statens agerande genom olika myndigheter är förenlig med varandra. Det är fullständigt orimligt att staten å ena sidan ingår avtal där en grundförutsättning, tydligt känd för parterna, är att Nacka kommun ska bygga bostäder på Bergs gård, för att staten sedan genom annan myndighet omöjliggöra detta genom att på platsen ange riksintresse.

Energimyndighetens kriterier är snävt formulerade

Kommunen har förståelse för att energihamnar och depåerna har betydelse för samhällsviktiga funktioner. Kriterierna för riksintresseanspråk som framgår av samrådshandlingen är dock inte rimliga då de endast utgår från energiförsörjning- och energioverföringsperspektiv. Det finns flera aspekter att väga in. Ett tydligt exempel är området vid Bergs gård där andra intressen behöver vägas in då denna plats utgör ett strategiskt viktigt läge för att utveckla hela regionen.

Redan i den rapport som Länsstyrelsen tog fram 2019 och presenterade för dåvarande regering framgår att det finns andra strategiskt lämpliga lokaliseringar som inte äventyrar människors säkerhet. Ett riksintresseanspråk påverkar inte bara Nacka utan hela regionen. Om Nacka ska kunna bidra till regionens utveckling måste området vid Bergs gård fortsatt utvecklas för bostadsändamål. Det är inte rimligt att en plats med stor potential för regional stadsutveckling i stället reserveras för lagring av olja.

Johan Krogh

Heléne Hill

Ordförande
Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Stadsutvecklingsdirektör
Stadsledningskontoret